

NYA Mäktaren

VOLYM XXII

Teologisk bilaga till Kyrka och Folk nr 49/08

Tusen år i Svea rike med lag och evangelium

Av Fredrik Sidenvall

Det är i år tusen år sedan Olof Skötkonung döptes i Husaby källa, och alltså tusen år sedan kristendomen därmed fick sitt stora genomslag i Sverige. Här följer en snabb överblick över svensk kyrkohistoria med begreppen lag och evangelium som tolkningsnyckel. I första delen förs vi fram till början av 1800-talet.

Del 1. S:t Sigfrid döper Olof Skötkonung i Husaby 1008. Guds lag och evangelium bryter fram i det gemensamma.

Vad fanns dessförinnan? Nordisk germansk hendedom. Hård och brutal människolag med blodshämnd och ättestupa men inget evangelium. Rädsla för makterna och jantelagens ursprung. Dock en handlingskraft, frihetskänsla och relativt självständiga kvinnor.

Vikingar i ledning har nere på kontinenten och i själva Miklagård mött bilden och talet om den mäktige och gode hövdingen Vite Krist. Om honom har trälarna som förts till Norden vittnat för barn och gamla som de satts att vårda.

När evangelium börjar få fotfäste i Sveriges bygder så är det Kristus i hans konungliga ämbete som framförallt träder fram. När Olof Skötkonung döps innebär det inte

endast att Sverige får en kung som personligen är kristen utan och också att Kristus ger åt kungavärdigheten i Sverige något av sin glans och höghet. Tanken på Kristus som konung i Guds rike banar väg för tanken på en konung i ett jordiskt rike. För dem som levat i generationer i ättestamhällets maffiavälde är redan detta ett evangelium. Kristus konungen lyfter sin spira och upprättar i Sverige både maktens och nådens rike, det världsliga och andliga regementet. Tusen års svensk historia har som sitt huvudtema dessa rikens uppgång och fall, deras inbördes stöd och motsättning, deras samverkan och sammanblandning.

➤ När den engelske missionsbiskopen gjuter vatten över den västgötske hövdingens huvud står det klart för dem som är med att det finns något gott och stort som kommer utifrån till människan, som inte är medfött och inhemskt. Evangeliets väsende att vara något extra nos (utanför oss) blir tydligt från början och det fordrar trons öppenhet och mottaglighet. När tron har väckts vet människan att hon inte är sig själv nog, inte har allt vad hon behöver i sig själv. Denna trons öppenhet är en förutsättning för den enskildes inre växt och mognad liksom för ett folks utveckling.

Runstensmission

Trons väsende glimtar till i de korthuggna böner som dyker upp på runstenar vid förra millennieskiftet: Gud hjälpe hans själ! och i tiotalet liknande formuleringar. Det finns forskare som menar att det fanns de som bedrev mission med hjälp av runristning. Runristaren fick vistas någon månad på en stormannagård för att kunna utföra beställningen och kunde då få tillfälle att vittna och undervisa om Kristus och hans rike. Där de första ristningarna endast återspeglar det hedniska vikingasamhället så är utvecklingen den att den kristna bönen allt oftare får genomslag vad tiden lider. Bönen, också så kort och enkel, är ändå ett trons famlande efter evangeliets löften.

Svenska lagar frukter av Guds lag och evangelium

De tidiga svenska landskapslagarna är frukter av Guds lag och evangelium. De vittnar om ett världsligt regemente regerat av Kristus:

Västgötalagen: Kristus är främst i vår lag.

Upplandslagen: På Kristus skola alla kristna tro, att han är Gud. Och ej äro gudar flere än han allena. Ingen skall åt avgudar blota och ingen på lundar eller stenar tro. Alla skola kyrkan dyrka. Dit skola all, både kvick och död, både kommande och farande till världen och ur.

Östgötalagen börjar: *Konung låter kyrka begynna; bönder fullborda. ... Nu är kyrka byggd då skall skötning till kyrkan givas; det är tolv tunnors utsäde, då halva är tråde och tolv-lassa-äng. Då skall köpas böcker och mässkläder; kalk och klockor och skrud; allt det som skall hjälpa människor i hem och ur hem, både kvicka och döda; det skall allt socknen bekosta... Biskop skall komma och kyrkan viga, ty av ordet varder levande kristen och kyrka helig.*

Med kristen lag stiftad och kristna kyrkor byggda och vigda vidtog ett månghundraårigt fostringsverk med många bakslag och felsteg men med ett mål gemensamt för kyrkans och rikets ledning. Om evangeliets klarhet inte alltid kom till uttryck i den muntliga förkunnelsen så riktades i alla fall bävande syndares uppmärksamhet

mot ett altare där Kristi offrade lekamen lyftes högt och delades ut och där hans offrade blod fanns verkligt närvarande. Bilden av den korsfäste Frälsaren fanns i varje kyrka som ett synligt evangelium mot vilket den Helige Ande kunde rikta trons blickar.

Del i större skeende

Kristnandet av Norden var en del av ett större kyrkohistoriskt skeende. Den kristna kyrkan kom att omfatta de germanska stammarna som aldrig formats av det antika Rom och den latinska kultur som uppstod ur Roms ruiner. Det kom att förändra mycket i kyrkans liv. I Sverige innebar det konkret att den kanoniska rätten måste anpassas. Prästen fick inte ensam råda över kyrkans egendom. Lekmannainflytandet kom inte först med reformationen utan har djupa rötter i vår stamkultur. När Laterankonciliet fastslog celibatet för alla präster försökte kyrkan i Sverige värja vid Skänninge möte, formellt i det längsta och i praktiken böjde sig aldrig de katolska prästerna i Sverige för det onaturliga celibattvånget med dess platoniska bakgrund.

Att den kristna kyrkan i Sverige blev mor till staten var inte endast av godo. När staten växte sig starkare och stormännen drev sina intressen hotades kyrkans roll som evangeliets budbärarinna och hennes självständighet. De hövdingaslakten som trädde fram på 1300-talet och utvecklades till den svenska högadeln såg biskopsämbetena som viktiga instrument för att utveckla ättens ställning. När ärkebiskopen Jöns Bengtsson Oxenstierna sitter till häst rustad som riddare omgiven av sin egen hird är det inte en helt uppbygglig syn. Han var inte den ende biskop att föra egen trupp under den svenska medeltiden. Oavsett hur vi förstår tillkomsten av den Heliga Birgittas uppenbarelser så fungerade de i sin tid som en reformatorisk kraft som syftade till att kyrkan skulle vara fri att vara Kyrka. Hon hade också ett och annat ord att säga till kung Magnus Eriksson för att han både skulle vara karl för sin hatt och kung för sin krona.

Kyrkan i politiken

De kyrkobyggnader som vi fortfarande äger från medeltiden med små romanska sockenkyrkor och storslagna katedraler är konkreta vittnen om den skapande kraften i Guds lag och evangelium från 1000-talet och framåt i Norden. Den nordiska kyrkoprovinsen, till en början samlad under ärkebiskopen i Lund, var det fredliga motdraget från värnlösa präster och munkar på kontinenten som dräpts i tusentals av härjande nordiska vikingar. Nu lägrades Gudsfreden i någon mån över ett tidigare vilt folkhav. De som själva vållat fruktan fick uppleva att deras egen fruktan bröts. Och så kunde nya marker brytas i skogar-

na, och gruvor grävas i bergen, och nya fält för mänsklig uppfinningsrikedom och skönhets sinne röjas. För kyrkans män och kvinnor i kloster och socknar fanns insikten att kyrkans gemenskap är vidare än enskilda ätter, stammar och riken. När den nordiska unionen formades under Margaretha den stora och hennes fosterson Erik av Pommern så var det för många i kyrkan mer än en dynastisk nödvändighet. Det var en fortsatt effekt in i det världsliga regementet av det evangelium som inte skiljer på jude och grek, svensk och dansk, rik eller träl, man eller kvinna. Att den sena medeltiden i så hög grad blev en strid mellan unionskungar och svenska stormän och tronpretendenter var inte till kyrkans bästa. När vi svenskar uppfattar ärkebiskop Trolle som en landsförrädare som stödde Kristian II som laglig svensk kung måste vi ändå förstå att hans motstånd var ett uttryck för en bred insikt i kyrkan: Avskärs Sverige politiskt från kontinenten så blir det svårare att hävda kyrkans frihet gentemot det världsliga regementet och det kvardröjande ättesamhället.

Visst kan vi i historiens ljus tänka att upplösningen av den nordiska unionen och det slag som det innebar mot den medeltida kyrkan i Sverige förberedde och underlättade reformationen eftersom det fanns så få och svaga biskopar kvar. Men tänk då om ett intakt unionsrike, som sträckte sig från Slesvigs fält i söder till Nordkap och Svalbard i norr, från Kolahalvön och Ladoga i öster till Island och Grönland i väster blivit hem för en reformerad kyrka där evangeliets fulla kraft och klarhet trädde fram? Hade Danmark och Sverige inte stridit mot varandra utan kunnat med förenade vapen och under gemensam krona träda till evangeliska medkristnas försvar hade historien kunnat se mycket annorlunda ut. Det trettioåriga kriget hade aldrig blivit trettioårigt. Tyskland hade inte blivit så förhärjat och motreformationen inte så framgångsrik.

Lag och evangelium förväxlas

Det är nog dåraktigt att tänka så. Vi får ta emot historien som den är och i den se Guds hand och fortsatta verk genom lag och evangelium. Det är mäktigt nog att följa den historia som verkligen blev av. I halvtid av vår tusenårsvandring möter vi handlingar som måste betecknas som brott mot fjärde budet i förhållande till unionskungen och från Kristian II sida ett förfärligt brott mot det andra och femte budet när han med lögn inbjöd svenska biskopar och stormän till kröningsfest i Stockholm 1520. I Bakgrunden finns förstås också en förblandning av lag och evangelium i den påvliga kyrkan. Påvens gamla anspråk på världslig makt, som tiaran, den trefaldiga påvliga kronan symboliserar, drog tidigt in kyrkan i ständiga strider och intriger i förhållande till den världsliga makten. Nog var det många gånger till hjälp att kyrkan inte var nationell utan hade en ledare som i alla fall tidvis kunde

hävda sitt oberoende av världsliga herrar. Men anspråket att Kristus skulle utöva sitt konungliga ämbete i staten med hjälp av kyrkans krönte jordiska huvud, den påvliga teokratin, har lätt till oöverblickbar skada för både kyrka och stat. Ännu allvarligare var förstås den teologiska utvecklingen under medeltiden som innebar att lag och evangelium förväxlades i budskapet. Evangelium kom att tolkas som de evangeliska påbuden i Jesu bergspredikan och blev en lag utöver all mått och sans och det sanna evangeliet sköts allt längre bort i bakgrunden, villkorades allt svårare och föll i vida kretsar i glömska. Inget pekar dock på att det teologiska förfallet skulle ha varit svårare i Sverige än på annat håll. Striden här gällde mer frågan om makten över kyrka och rik. Eftersom påvens maktanspråk till stor del grundar sig på utombibliska muntliga traditioner så kom principen Skriften allena att betonas mer än nåden allena, då den senare inte mötte mycket motstånd. Det är ju också skriftprincipen som tydligast kommer till uttryck när den svenska reformationen får sitt starkaste uttryck med Upsala mötes beslut 1593. För den som vet något om svårigheterna att få människor att intressera sig för Guds ord och än mer att förstå något av evangelium, är det snabba genomslaget för den lutherska reformationen förunderlig. Vi vet ju alla att lagens budskap har en medfödd förankring hos oss. Men budskapet att en syndig människa står som ett rättfärdigt helgon inför Gud genom tron allena, det strider mot vår mest grundläggande religiösa och moraliska känsla. Först den som inte endast i sitt inre hyst en halv lag utan utifrån drabbats av kraften och domen i Guds lags hela skärpa, först den lägger tacksamt ner sitt moraliska och intellektuella motstånd mot evangelium. Den kapitulationen skedde på bred front i vårt land under 1500-talet. Den glädje och befrielse som det nyupptäckta evangeliet förde med sig går inte att överblicka.

Kvar från reformationstiden finns lysande men i saklig ton hållna teologiska dokument medan vi inte längre kan se spåren av alla de som med ny iver fyllde kyrkorna på söndagarna och trängdes kring nattvardsbordet på ett sätt som aldrig skett under medeltiden. Ekot från deras mäktiga och frimodiga koralsång har sedan länge förklingat i våra kyrkor men detta frimodiga gudstjänstliv var, långt mer än bekännelseskriterier, reformationens liv och nerv. Under perioden 1527-1809 upplevde vårt land en oerhörd nådatid som inte förtog den fallna världens livsvillkor med idel mänskliga ofullkomligheter och grymhet men där ändå det stora skedde att ansvarstagande män och kvinnor verkade för att bygga upp en stat som skulle och ville vara redskap för Kristi regering av världen, hans världsliga regemente, till skydd för människors liv och lem, till stävande av våld och ondska inom riket och mot riket och till främjande av det andliga regementet. Det klingar falskt när man nu i Sverige så självklart förfasar sig över historiska orättvisor och brist på människokär- ➤

➤ lek samtidigt som man så självklart försvarar rätten till fosterfördrivning, något som alla tidigare släktled under Sveriges kristna epok insåg stred mot den mest grundläggande moral.

Framträdande radarpar

Att studera historia är ju att möta elände efter elände, svikna löften och försuttna möjligheter gång efter annan. Men vår svenska historia rymmer även annat. De två unga männen Gustaf Adolf och Axel Gabrielsson Oxenstierna, utgör ett märkligt radarpar i vår historia. Tillsammans kunde de uträtta så mycket som främjande både lag och evangelium i vårt land och i många andra länder. De var båda skolade i klassiska språk, i luthersk teologi, statskunskap och rättsvetenskap. Oxenstierna studerade flera år vid universitetet i Wittenberg och disputerade för magistergraden på en avhandling om Martin Chemnitz nattvardslära. När Gustaf II Adolf som sjuttonåring besteg den svenska tronen fick han tillsammans med sin unge rådgivare Oxenstierna först lägga mycket kraft på att värja riket mot de tre gamla fienderna Polen, Danmark och Ryssland. Det lyckades väl. Några av Europas mest lysande städer Reval och Riga ställde sig mer eller mindre frivilligt under den svenska monarken. Från dessas utvecklade rättsväsenden lärde sig konung och kansler hur den svenska rätten kunde utvecklas. Så inrättades hovrätter och konungens högsta domstol i stället för det gamla råfst- och rättartinget. Utbildningen förnyades när Uppsala universitet återupprättades och mycket gjordes för att främja skolor i rikets olika länder. Näringar främjades med växande välfärd som följd. Och för att rusta sig för ofärdstider utvecklades vapensmedjor och styckebruk med hjälp av holländska experter. Trettioåriga kriget hade hunnit bli tio år gammalt innan kallelsen kom till Sveriges kung och folk att gripa in. Från början var det ingalunda självklart för en luthersk nation att gripa in. Kriget var ju från början främst orsakat av reformerta furstars missnöje och svårigheter. De omfattades ju inte av religionsfreden från Augsburg 1545. Det kom till ytan när det gällde ett tronskifte i det rika Böhmen (Fredrik IV). Men när kallelsen kom till Sverige var de evangeliska trängda till det yttersta. Den grymma slakten av 20.000 civila i Magdeburg räcker för att rättfärdiga det svenska ingripandet. Den lysande segern vid Breitenfeld ändrade krigsscenen totalt och den evangeliska kristendomen var räddad. På ett påtagligt sätt utövade Gustaf Adolf sitt världsliga regemente som kristen för att också främja det rätta andliga regementet. Med lagens först bruk främjade han möjligheten för evangelium att predikas. Säkerligen fanns frestelsen för honom att låta sig berusas av makten vid de triumfartade intågen i Frankfurt och i München. Men att endast se den svenska härnanden i Tyskland som maktspel vore att förminska saken.

Vi vet hur det gick med den store kungen men hans kansler förblev länge i sitt ämbete och hade länge möj-

ligheter att utöva sitt kall. Ett av hans många företag var stödet till det svenska handelskompaniet som grundade kolonin Nya Sverige 1638. Den svenska förmyndarregeringen som följde projektet såg det inte minst som ett missionsprojekt. Präster sändes ut för att förkunna Guds ord, inte bara för de svenska och finska kolonisterna utan också för virginerna, indianerna. Och de förehölls av riksdrotsen Per Brahe att fira ”messo på svenskt sätt med skjorta och skrud och inte i svart som de engelska och holländske”. Så skulle hela Amerika kunna bli svenskt och lutherskt. Rikskanslern hade en outtröttlig strävan att stärka den svenska centralmakten. Med honom skedde det för Sverige lika lyckliga och som ovanliga att högadeln underordnade sina intressen rikets och kronans intresse. Kanslern ville helst att också kyrkan skulle underordna sig kronan men se det gick inte. Därtill var Sveriges biskopar alltför starka och självständiga. Med män som Johannes Rudbeckius och Laurentius Paulinus Gothus, Jonas Magni och andra i kyrkans ledning gick det inte att få kyrkan att bli underställd det världsliga regementet. Tvärt om drev biskoparna hela tiden på för att kungen skulle böja sig för den lutherskt ortodoxa läran. Man krävde under hela 1600-talet att kungen skulle gå ed på Konkordieboken. Först med Karl XI var det programmet genomfört. Med en obändig kraft driver starka biskopar på för att den lutherska läran, Guds lag och evangelium skall bli känt, förstått och trott av var man. Läskunnighet drivs till en enastående nivå i Europa. Katekesen blir ordentligt spridd på rikets alla språk, från ryska till indianspråket minnesiska. Swebilii katekes har lärt det svenska rikets alla folk följande om evangelium:

Vad lärer evangelium?:

Det lärer oss att vi genom tron på Jesus Kristus, have en nådig Gud, få syndernas förlåtelse och evinnerligt liv.

Vad åtskillnad är emellan Lagen och Evangelium?

Lagen straffar människan för synd och förskräcker; men Evangelium tröstar henne och försäkrar henne om Guds nåd och syndernas förlåtelse. Lagen fordrar gärningar, men Evangelium tron. Lagen är av naturen någorlunda känd; Evangelium är en hemlighet, vilken förborgad är för allt förnuft; men Gud haver det framhåvt genom Sonen. Lagen lovar evigt liv till dem som honom genom egen rättfärdighet och fullkomlig lydnad fullgöra; Evangelium lovar detsamma; men genom en annans rättfärdighet sig tillägnad, nämligen Kristi rättfärdighet.

Med 1695 års psalmbok har lag och evangelium sjungits in i det svenska folket under drygt 100 år och fortsatt så i högre eller lägre grad genom dess tre efterföljare från 1819, 1937 och 1986.

Nya krafter i rörelse

Med rikets fall och förnedring efter 1718, återstod för rikets folk att söka sig nya domäner i det andliga riket. Läsandet av Guds ord tog fart i slott och koja och lag och evangelium blev en hjärteangelägenhet för många. Efter att så mycket kraft under två århundraden ägnats åt att bygga rike och kyrka ägnades nu kraften åt att bygga upp sig själv. Det är i sig själv gott och väl. Lag och evangelium blev starkt närvarande i Svea rike. Men det fanns andra krafter i rörelse ute i Europa. Rosenmüller skrev sin stora kommentar till GT och NT och behandla Guds ord som mänsklig litteratur. Det tilltagande intresset för nytta och hälsa, glädjen över förnuftets goda upptäckter, börjar sätta avtryck i teologin. Frihetstidens partier, hatar och mössor utnämnde präster och biskopar efter partitillhörighet. I trakterna kring Mälaren där stormännen hade sina gods och patronatsrätt att utnämna kyrkoherdar innebar det ett ständigt växlande av andligt mode. Detta kan ha menligt inverkan på möjligheterna för en folkligt förankrad fromhet att växa fram. När ingen tradition får tid att slå rot, kan folk till slut bli rotlösa och känna sig främmande för kyrkan. Kanske har vi i denna lokala förblandning av andligt och världsligt en förklaring till att Mälardalen och den skånska slätten hör till de allra mest avkristnade landsbygdsområdena i Europa.

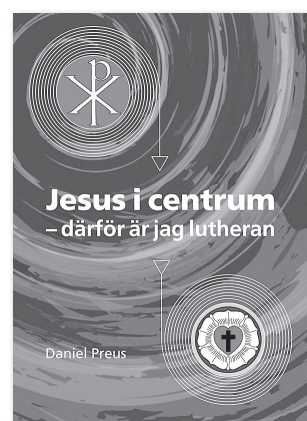
De frommas vällovlige intresse för det personliga och privata hade en baksida. Ointresset för den organiserade kyrkan och det gemensamma lämnade öppna fältet i den ordnade kyrkans tillsyn och lärotukt. Så började under 1700-talet ortodoxin ge vika för en begynnande heterodoxi. En spjutspets var, som ofta i den kristna kyrkans historia, kyrkans självvalda och i någon mån påtvingande uppgift att fungera som folkfostrare samtidigt som man predikar ett fritt och villkorslöst evangelium. Dygden kunde ju motverkas, tron kunde ju bli till stortron som syndade på nåden. Så började en förskjutning så att lag tog över där evangelium hade rått allena.

Vid 1800-talets ingång hade förfallet i kyrkan gått så långt att prästerståndet vid 1809 års riksdag sade nej till en ny översättning av Bibeln då man inte trodde att den skulle bli läst i framtiden. Ärkebiskop Lindblom utbringade i Örebro en skål för den nya kronprinsen Karl Johan, med orden: ”Skål får den nye frälsaren, den gamle ej att förglömma.” Men där människan spådde om framtid och vad som hade en framtid där rådde Gud och det oväntade skedde. Enskilda präster väcktes, Henric Schartau, Lars Levi Laestadius, Peter Lorentz Sellergren, och väckelsen kom över kyrka och folk i våg efter våg. Med nya impulser från väster blev Bibeln spridd och läst mer någonsin förut.

Fortsättning följer.

Jesus i centrum – därför är jag lutheran Daniel Preus

En lättfattlig sammanfattning av den kristna tron. Jesus är i centrum för hela framställningen – samma centrum som finns i den lutheranska tros läran. Inb, 218 sidor

165 kr

Betala in 190 kr inkl frakt på
pg 62 33 37-3 eller bg 5785-4663
så får du boken inom 14 dagar.

Det rätta åtskiljandet mellan lag och evangelium

Av C F W Walther

Serien med Walthers teser fortsätter.

Tes X

För det sjätte, Guds ord delas inte rätt när predikanten beskriver tron på ett sådant sätt att det blotta bejakandet av sanningar vinner rättfärdighet åt den personen i Guds ögon och frälser henne, även om hon fortfarande skulle leva kvar i dödssynder; eller som om tron skulle göra en människa rättfärdig på grund av att den frambringa i henne kärlek och en förnyelse av hennes sätt att leva.

Luther lärde att de som skall räddas måste ha en tro som spontant frambringa kärlek och bär frukt i goda gärningar. Det betyder inte att tron räddar på grund av den kärlek som flyter fram ur den, utan att den tro som den Helige Ande skapar och som inte annat kan än att göra goda gärningar rättfärdiggör eftersom den griper fast Kristi nåderika löften och för att den håller fast vid Kristus. Den är aktiv i kärlek eftersom den är verklig tro. Den troende behöver inte alls uppmanas att göra goda gärningar; hans tro gör dem automatiskt. Den troende sysselsätter sig med goda gärningar, inte utifrån någon plikt känsla, som tack för syndernas förlåtelse, utan huvudsakligen för att han inte kan låta bli att göra dem. Det är fullständigt omöjligt att äkta tro inte skulle bryta fram från den troendes hjärta i form av kärlekens gärningar.

I Gal. 5:6 framgår det klart att problemet med en tro som inte är verksam i kärlek inte främst handlar om bristen på kärlek utan om att det inte är fråga om verklig, uppriktig tro. Kärlek skall inte läggas till tron utan växa fram ur den. Ett fruktrikt träd bär inte frukt på någons order, utan det beror på att så länge det finns liv i det och det inte är förtorkat, så måste det spontant frambringa frukt. Tron är ett sådant träd, den visar sitt liv genom att bära frukt.

En person som påstår sig ha en fast tro som han aldrig kommer att överge men som fortfarande har ett orent hjärta, måste varnas för att han befinner sig i stor fara; för han har ingen tro alls. Du kan anse alla läror som förkunnas i den lutherska kyrkan för sanna, men hjärtat fortfarande är i sitt gamla tillstånd, fyllt med kärlek till synden, om du ännu handlar i strid mot ditt samvete, så är hela din tro endast bluff. Din tro är inte den som den Helige Ande talar om när han använder ordet ”tro” i Skriften; för den tron, den äkta varan, renar hjärtat. (Apg. 15:9)

Det är en fasansfull dom som Frälsaren uttalar om dem som söker att bli ärade av människor: de har ingen tro. (Joh. 5:44) Det hör till en av trons frukter att från det ögonblick som det börjar växa fram i hjärtat så ger det alla ära till Gud.

Vi är alla högmodiga, stolta och självupptagna, och denna nattsvarta synd kan bara drivas från hjärtat av den Helige Ande. Men vi blir aldrig helt av med den; en ond rottråd blir kvar i hjärtat. En troende som ser detta i sig själv äcklas av det, klandrar sig själv, skäms och ber Gud befria honom från dessa hemska uttryck för högmod.

Frälsarens ord är i form av en retorisk fråga och betyder: Ni kan inte tro, eftersom det är omöjligt att förena tro med sökandet efter människoära. När tron tar sitt inträde i människans hjärta medför den att den troende blir ödmjuk inför Gud och människor.

Att föredra de rika, på grund av deras tillgångar, framför de fattiga, innebär att man ser till personen, och det är något som tron inte kan föredra. Den troende ser alla inte främst enligt deras olika personligheter utan i enlighet med sin egen relation till Gud. För honom är en fattig tiggare som blivit förlöslad genom Guds Sons blod, lika mycket värd som en kung eller kejsare.

Sådana underverk utför tron i våra hjärtan.

Om man nu framställer den rättfärdiggörande och frälssande tron såsom en uteslutande mental akt genom vilken man betraktar vissa saker som sanna, något som kunde trivas ihop med dödssynd, innebär att framställa tron som verk som människan själv kan framställa och bevara i sig samtidigt som hon syndar. Sann tro är i själva verket en skatt som endast den Helige Ande kan skänka.

Tron och det goda samvetet måste bli kompanjoner. En person som inte har något gott samvete har säkerligen inte någon tro. Om sådana människor säger aposteln att de ”har lidit skeppsbrott i sin tro” (1 Tim 1:19).

Även efter vår omvändelse saknar vi fortfarande den rätta gudsfrukten, och alla våra synder är stora synder. Även så kallad svaghets synd som den rättfärdige inte kan värja sig emot måste tas på allvar. Även om de inte utsläcker tron är de inget att leka med.

Den andra delen av denna tionde tes slår fast att lag och evangelium inte delas rätt när predikanten framställer tron så som om den skulle göra en människa rättfärdig och frälsa henne tack vare att den frambringa kärlek och förnyat sätt att leva i honom.

Förnyelsen av hjärtat, kärlek och goda gärningar som kärleken frambringa är inte de rättfärdiggörande elementen i en persons tro.

Den verkliga orsaken till att vi lär rättfärdiggörelsen genom tron är att vi lär att en människa blir rättfärdiggjord i Guds ögon och frälst av nåd. Om nu tron skulle göra oss rättfärdiga på grund av någon inneboende kvalitet i oss, så vore det en felaktig slutsats att tala om en rättfärdiggörelse genom tron. Rättfärdiggörelsen sker av nåd, genom tron; dock inte tack vare goda kvalitéer som ligger i tron. I rättfärdiggörelsen vägs sådant inte alls in utan endast det faktum att Jesus Kristus för länge sedan förlossat hela världen, att han har gjort och lidit allt som människor borde ha gjort och lidit och att människor endast behöver ta emot hans verk som sina egna. Således är detta vägen till frälsning: vi gör ingenting, absolut ingenting, för vår frälsning men Kristus har redan gjort allt för oss och vi behöver endast klamra oss fast vi vad han har gjort, hämta tröst från hans fullbordade försoningsverk och förtrösta på det till vår frälsning. Om någonting som vi måste utföra hörde till trons rättfärdiggörande kvalitet, så skulle aposteln dra en felaktig slutsats i följande text: Därför heter det ”av tro”, för att det skulle vara nåd och löftet stå fast för alla hans avkomlingar, inte bara för dem som hör till lagens folk utan också för dem som har Abrahams tro, han som är allas vår fader. Rom 4:16.

I Fil. 3:8-9 talar aposteln om att han är rättfärdig; men den rättfärdighet han har vunnit genom tron är inte alls hans egen rättfärdighet utan Kristi rättfärdighet. När vi på samma sätt blir rättfärdiggjorda genom tron, blir vi rättfärdiggjorda genom en främmande rättfärdighet. Gud ser absolut ingenting i oss som han kan räkna som rättfärdighet, som en tillgång för oss. Det är en Annans rättfärdighet som vi äger genom tron. Vi har inte skaffat fram den eller bidragit till den det minsta.

I Rom. 4:5 framgår följande: Var och en som äger en äkta tro erkänner att han har varit ogudaktig men att ett gudomligt nådesunder har utförts på honom när Gud sade åt honom i det ögonblick han kom till tro på sin Frälsare: ”Du räknas nu som rättfärdig; jag ser i dig inte någon din egen rättfärdighet, men jag övertäcker dig med min sons rättfärdighet och från och med nu ser jag inget annat än rättfärdighet i dig.” Den som inte kommer till Kristus som en ogudaktig människa kommer inte alls till honom.

I Ef. 2:8-9 låter det som om aposteln tycker att han inte kunde säga tillräckligt för att förhindra att människor blir vilseledda till egenrättfärdighet. Först säger han: ”av

nåd är ni frälsta”; sedan tillägger han: ”genom tron”. Och för det fallet att någon skulle få för sig att han vunnit sitt öde tack vare sin tro, så fortsätter aposteln: ”och inte av er själva”. Varifrån kommer det då? ”Guds gåva är det”; och för att slå ner varje tanke på en människas egna förtjänster, lägger han till: ”inte på grund av gärningar”, såsom en människas kärlek och barmhärtighet kunde vara. Så knyter han ihop det hela med att fastslå: ”för att ingen skall berömma sig”.

I Rom. 11:6 försöker aposteln göra frågan om nåd enkel. Han inbjuder sina läsare att reflektera över att när de erkänner att deras frälsning är ”av nåd” så kan den inte komma av förtjänst, för det skulle förstöra nådens idé. Att lägga förtjänst till nåden förtar nåden. Å andra sidan, om frälsning sker genom gärningarnas förtjänster, så räknas inte nåden, för då skulle förtjänsten inte vara förtjänst. Inget annat återstår således för en människa än att tro fast att hon har gjorts rättfärdig av Guds rena, eviga barmhärtighet, genom tron. Visserligen kommer henens tro att bära frukt men de följer senare, när hon har tagit emot allt som hon behöver för sin frälsning. Först blir en människa frälst, sedan blir hon gudaktig. Först måste hon bli en arvtagare till himlen, sedan blir hon en ny människa.

Det är därför som Luther säger att den kristna religionen, är en tacksamhetens religion. Allt gott som kristna gör görs inte för att förtjäna något. Allt har ju skänkts oss, rättfärdighet, vårt eviga arv, vår frälsning. Allt som återstår för oss är att tacka Gud. Och sedan är det detta, att i enlighet med sin stora godhet så vill Gud ge till dem som är särskilt trogna i detta liv en särskild härlighet utöver deras frälsning. Det här handlar inte om någon kohandel i det kommande livet. Gud skänker nämligen extraordnåna gåvor när han skänker den härligheten. Det kommer att finnas en stor skillnad mellan kristna i det kommande livet. För även det minsta extra som ett helgon får jämfört med sina medhelgon i himlen är ingen småsak.

De verkligt goda gärningarna är därför gärningar som tacksamheten mot Gud driver oss till. Den som har sann tro tänker aldrig å att skaffa sig själv meriter genom sin tjänst. Han kan helt enkelt inte låta bli att uttrycka sin tacksamhet genom kärlek och goda gärningar. Hans hjärta har förvandlats; det har mjukats upp av Guds kärleks rikedom som han har erfärut. Utöver detta och framför allt så är Gud så nådig så att han belönar det goda verk som han själv utför och fullkomnar i oss. För de goda gärningar som kristna utför är Guds verk.

”Se på Jesus” Dagliga tankar och suckar vid nådastolen Av M. Giwerholdt

För ungefär ett år sedan utgavs den lilla skriften ”Se på Jesus” av M. Giwerholdt. Den utgavs första gången i början på 1900-talet. Denna lilla bok innehåller små korta andakter för en månad, morgon och kväll, tillsammans 62 andakter. Verkligen god själavård för pilgrimer på väg till det himmelska Kanaan som kan uppleva svaghet i tron och trötthet på vägen.

Anledningen till att vi nu på nytt annonserar är att förra årets upplaga är slut och boken har tryckts på nytt. Nu har vi boken i två olika format, dels med stor stil, A5-format (för synsvaga) och dels i A6-format. Nedan ges två smakprov. Priset är 30 kr. En lämplig liten julklapp.

Henric Staxäng

Vid beställning – ange A5 eller A6 format.
Luthergården
Box 39
911 21 Vännäs Tel: 0935 - 518 72 (fred. kl. 12 – 15)

12:e dagen Afton Ps. 111:5

Han tänker för evigt på sitt förbund.

Det är endast jag som glömmet och som är trolös. Herren Jesus är densamme och hans förbund står fast, även om syndaren överger honom. Du tänker, o Gud, på din Sons död, hans lidande och försoning och därför förbarmar du dig över oss alla. Då Jesus böjde sitt huvud i korsets död lovade du varje syndare, som kommer till dig, nåd för nåd och ett evigt liv. Du minns evigt ditt förbund. Ingen vädjar förgäves till ditt fadershjärta. Du kommer ihåg blodet och förlåter överträdelser. Så kom då också ihåg mig, eländige, i ditt fridsförbund! Hjälpa mig för Jesu blods skull, att jag efter döden må få vara nära dig i de eviga boningarna!

28:e dagen Afton Rom. 4:5

Men den som utan att bygga på gärningar tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig, honom räknas hans tro till rättfärdighet.

I sig själv en fattig syndare men i Jesus ren och rättfärdig, det är trons smala väg. Jag ser jämt efter frukterna. Jag trodde, att jag skulle märka att jag växer till i Herren men står alltid dömd i mig själv. Då måste jag hasta som en ogudaktig till ditt kors, o Jesus, och ser då liksom för första gången ditt blod och dina sår. Jag har inget annat än synd att komma med, men du kläder mig i din rättfärdighet, som skyler mina synders mängd. Kan också jag bli salig på denna väg? Är det nog att endast ha ditt blod att åberopa? O ja, evigt nog, inte för mig allena utan för hela världen!

Teologi från Kyrkliga Förbundets Bokförlag

Genom evangeliets kraft Mikkel Vigilius

Kallelse till mission och evangelisation är alltid den samma. Men hur ska den förverkligas i vår tid? Vilka arbetsmetoder ska vi använda? Hur långt kan vi gå för att anpassa oss till vår samtid? Vad ska vi predika om och hur ska gudstjänster och samlingar utformas?

Dessa och många andra ämnen behandlas i denna högaktuella bok om evangelisation – genom evangeliets kraft!

BV-förlag och Kyrkliga Förbundets Bokförlag 2008, hft, 240 sidor

175 kr

Kristna huvudord Josef Imberg

Bibeln och kristen tro hör nära ihop. Tron hämtar kunskap och näring för sitt liv ur Bibeln. Utan kontakt med Guds Ord är det svårt att hålla tron vid liv.

Denna bok ger på ett enkelt sätt insikt i sammanlagt 40 kristna huvudord: Uppenbarelse, helighet, samvete, Fadern, Sonen, Anden, Kyrkan, bönhörelse, evigt liv, salighet med flera. Hft, 92 sidor

60 kr

Lilla katekesen Martin Luther

I huvudsakliga drag i överensstämmelse med G A Danells översättning. Illustrerad med teckningar av Rudolf Schäfer. Hft 75 sidor

20 kr

Kristus i Gamla testamentet Hugo Odeberg

Hur ska Gamla testamentet tolkas? I denna skrift ger Hugo Odeberg nyckeln till förståelsen av GT: att läsa det så som Jesus och hans apostlar läste de heliga Skrifterna. Hft 66 sidor

70 kr

Kampen för tron Fredrik Sidenvall

En bok som vill ge svar på de utmaningar som den kristna tron möter i vår tid och inspirera till ett fullödigt kyrkoliv.

Hft 106 sidor

70 kr

Beställ från Kyrkliga Förbundets bokförlag
(frakt tillkommer på priserna.)

Telefon: 031-707 42 93

Fax: 031-707 42 95

E-post: expedition@kyrkligaforbundet.se